

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
Кафедра історії, археології та методики викладання**

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ В УМОВАХ ПОЛЬСЬКОГО ПАНУВАННЯ У
МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала:

здобувачка 07-441 групи
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізації 014.03 Історія
Освітньо-професійної програми
Середня освіта (історія)
Воронова Оксана Миколаївна

Керівник

кандидатка історичних наук,
доцентка Батенко Г.В.

Рецензент

Кандидатка історичних наук,
Доцентка Коновалова Г.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Історичні умови розвитку культури на західноукраїнських землях під владою Польщі у міжвоєнний період.....	9
1.1 Українське національне питання у Другій Речі Посполитій....	9
1.2 Вплив суспільно-політичного життя на розвиток культури...	11
РОЗДІЛ 2. Освіта та культура в умовах польського панування.....	14
2.1 Польська політика та розвиток української освіти.....	14
2.2 Українське культурне життя під владою Польщі.....	17
РОЗДІЛ 3. Особливості розвитку української культури в умовах польського панування на західноукраїнських землях у міжвоєнний період у шкільному курсі історії.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	27
ДОДАТКИ	
Додаток А. Кодекс академічної доброчесності здобувача ХДУ.....	32
Додаток Б. Українські землі у міжвоєнний період.....	33
Додаток В. Станіслав Грабський, міністр освіти Польської держави...	34
Додаток Г. Василь Щурат – перший ректор Львівського таємного університету.....	35
Додаток Д. Митрополит Андрей Шептицький (УГКЦ).....	36
Додаток Е. Дитячий садок при гуртку «Рідної школи», 1935 р.....	37
Додаток Ж. Члени товариства «Просвіта» в с. Ліски, 1930-ті рр.....	38
Додаток З. Іван Труш. Твори.....	39
Додаток И. Ніл Хасевич. Шаржі і сатира.....	40
Додаток К. Олекса Новаківський. Твори.....	41
Додаток Л. Антін Манастирський. Твори.....	43
Додаток М. Олена Кульчицька. Твори.....	45
Додаток Н. Аматорський гурток м. Печеніжин, 1929 р.....	47

Додаток П. Титульна сторінка розділу «Західноукраїнські землі в міжвоєнний період».....	48
Додаток Р. Розробка уроку на тему: «Розвиток культури на західноукраїнських землях під владою Польщі у міжвоєнний період».	49

ВСТУП

Актуальність. Право націй на національно-культурне самовизначення є одним із фундаментальних у сучасному міжнародному праві, а дотримання прав національних меншин займає одне із провідних місць у системі європейських цінностей. Міжвоєнний період став одним із найскладніших в українській історії та в історії західноукраїнського регіону зокрема. Політично перебуваючи у складі кількох європейських країн, українці як нація зазнавали постійних зовнішніх впливів політичного, соціально-економічного та етнокультурного характеру.

Особливо складним було становище українців у складі Польської держави, метою якої була повна асиміляція українського населення та заборона усього українського. У таких умовах збереження культурних цінностей, громадська діяльність та просвітництво без перебільшення стали способом збереження української ідентичності. Досвід культурного будівництва, налагодження мережі освітніх закладів усіх рівнів, широкомасштабної просвітницької діяльності та формування покоління свідомої української молоді на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період не втрачає своєї актуальності і у наші дні та може бути багато у чому запозичений, у тому числі на тимчасово окупованих територіях. Крім того, проблемні точки у взаємовідносинах із сучасною Польщею мають свої коріння у таких проблемних питаннях спільної історії як польська національна політика щодо українців, культурно-національні обмеження, діяльність ОУН та інших українських організацій, тощо. Неупереджений погляд на ці сторінки історії допоможе у порозумінні націй на сучасному етапі.

Вивчення культурного розвитку українських земель у складі Польської держави у міжвоєнний період у шкільному курсі історії потребує переосмислення та переформатування, адже це один із ключових етапів української історії, коли була сформована ідеологія українського націоналізму та відбулася його радикалізація. З метою

спростування фейків та протидії інформаційним маніпуляціям варто більш поглиблено вивчати соціокультурний розвиток західноукраїнських земель під владою Польщі у міжвоєнний період.

Мета дослідження – охарактеризувати розвиток культури на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період та визначити особливості його викладання у шкільному курсі історії.

Завдання дослідження:

1. визначити історичні умови розвитку культури на західноукраїнських землях під владою Польщі у міжвоєнний період;
2. охарактеризувати розвиток української освіти та культури в умовах польського панування;
3. проаналізувати особливості вивчення розвитку української культури в умовах польського панування на західноукраїнських землях у міжвоєнний період у шкільному курсі історії.

Об'єктом дослідження є розвиток української культури.

Предметом дослідження є українська культура на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період у шкільному курсі історії.

Хронологічні межі дослідження – від підписання Варшавського договору, який закріплював територію Східної Галичини та Волині за Польщею, до початку Другої світової війни (1920 – 1939 рр.).

Територіальні межі дослідження охоплюють українські території у складі Другої Речі Посполитої – Східна Галичина, Західна Волинь, Західне Полісся, Холмщина, Підляшшя, Лемківщина.

Історіографія та стан наукової розробки проблеми. Дослідженням національної політики Польської держави у міжвоєнний період займалися П. Артимишин [20], М. Зелінський [22], І. Зуляк [23], Л. Ковач [27], О. Красівський та Т. Мелінішин [28], Ю. Новіцька [30],

О. Турчак [35]. Ці автори окреслили основні напрямки національної політики щодо українського населення у складі Польщі, зокрема мовну політику, політику «пацифікації» та «осадництва», процеси полонізації та асиміляції, тощо. Конкретно освітня політика та розвиток української освіти висвітлений у дослідженнях таких авторів як М. Галай [21], Н. Зьомко [24], О. Руда [32; 33], С. Ткач [34], І. Шліхта [38]. У цих працях охарактеризована мовна політика поляків у сфері освіти, становище та чисельність українських закладів освіти та педагогів, тощо. Важливими є дослідження діяльності української «Просвіти» та визначення її ролі у культурному розвитку західноукраїнських земель в умовах польського панування у міжвоєнний період, налагодження її засобами широкомасштабної видавничої діяльності та збереження національно-культурної ідентичності українців у регіоні. Це праці Ю. Ключук [26] та Ю. Михайла [29].

Джерельну базу дослідження складають твори провідних діячів культури на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Серед них твори письменників та поетів Є. Маланюка «Вибрані поезії» [4] та «Земля й залізо» [5], О. Ольжича «Вежі» [8], У. Самчука «Волинь» роман у трьох частинах [10; 11; 12], «Кулак» [13], «Марія» [14], О. Теліги «Душа на сторожі» [15], «Збірник» [16]. Ці твори демонструють високий рівень розвитку української літератури, її чутливість до соціальних потрясінь, психологізм та символізм художніх образів як реакцію на політичні події.

Полотна українських художників та художниць міжвоєнного періоду вражають майстерністю, глибиною символізму, патріотизмом, гострою сатирою, тощо. Серед найвідоміших творів – національні мотиви у картинах О. Кульчицької «Діти на леваді, Косів» [3], «Молода у весільному вінку» [3], «Возз'єднання України» [3], «Гуцульське весілля» [3]; козацька серія А. Манастирського «Розвідник» [6], «Запорожець» [6], «Козаки в степу» [6]; «Мойсей (портрет митрополита Андрея Шептицького)» [7], «Копання городу» [7], «Дзвінка» та неймовірні

пейзажі О. Новаківського, патріотичні листівки та гостра сатира сталінської диктатури Н. Хасевича «Нам скорилися всі народи» [9], «Партія веде» [9], «Так виглядає новий большевицький світ» [9].

Окрім того у процесі дослідження використані фотоматеріали, розміщені на мультимедійній онлайн-платформі про минуле та сучасне України «Локальна історія», зокрема тематичні підбірки «Аматорський театр» [1], «Дитячі садки та захоронки» [2], «Товариство Просвіта у міжвоєнний час» [17]. Ці джерела відображають масовий характер діяльності «Просвіти», географію та статистику функціонування дитячих садочків, шкіл та аматорських театральних колективів, будівництво читалень, тощо. Також були використані матеріали документальної виставки Центрального державного історичного архіву (м. Львів) «Український таємний університет: 100 років» [18], яка містить унікальні документи про конспіративну діяльність вишу та деякі документи з особових справ студентів.

Методи дослідження. Дослідження здійснено на основі цивілізаційного підходу та ґрунтується на принципах науковості, об'єктивності та системності. Для виконання поставлених завдань були використані загальнонаукові методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції для узагальнення, систематизації та типологізації історичних фактів міжвоєнного періоду та класифікації культурних здобутків на західноукраїнських землях. Також використовувались спеціально-історичні методи дослідження. Описовий метод дав можливість охарактеризувати розвиток культури на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період. Проблемно-хронологічний метод допоміг простежити причинно-наслідкові зв'язки між історичними умовами та особливостями розвитку культури, а також дав змогу встановити взаємозв'язок між розвитком української культури попередніх періодів та інших українських територій. Порівняльно-історичний метод забезпечив класифікацію галузей культури та

відповідних творів мистецтва. Додатково застосовані міждисциплінарні методи, зокрема методи літературознавчого аналізу (міфологічний, біографічний, психоаналітичний) та методи мистецтвознавчого аналізу (візуальний, іконографічний, стилістичний).

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані для подальшого дослідження актуальної тематики розвитку української культури на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період, під час підготовки лекційних та семінарських занять відповідної тематики, під час підготовки до уроків у закладах загальної середньої освіти, позакласних заходів з історії та виховних заходів. Розробка уроку може бути впроваджена в освітній процес закладів загальної середньої освіти для проведення уроків з історії України у 10 класі, уроків української літератури в 11 класі або для організації дослідницької проєктної діяльності учнів.

Структура дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, чотирьох підрозділів, висновків, списку використаних джерел (42 найменування) та п'ятнадцяти додатків. Загальний обсяг роботи – 51 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПІД ВЛАДОЮ ПОЛЬЩІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

1.1 Українське національне питання у Другій Речі Посполитій

Після завершення Першої світової війни та національно-визвольних змагань значна частина українських земель опинилася у складі Польської держави. Новоутворена Польща була поліетнічною та багатонаціональною державою, найбільш численними національними меншинами якої стали українці, литовці та білоруси. Території з компактним переважним українським населенням це сучасні західноукраїнські області – Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Волинська, Рівненська (див. додаток Б).

Політика щодо національних меншин для міжвоєнної Польщі стала однією з провідних проблем політичного та громадсько-суспільного життя. І хоча, відповідно до зобов'язань перед державами Антанти, вона мала би дотримуватись прав на національну самовизначеність національних меншин, але на практиці польський політикум пішов шляхом асиміляції та інкорпорації народностей до польської нації з метою утворення унітарного устрою. За переписом населення 1921 року національний склад населення Польської держави виглядав наступним чином: поляки 65%, українці 15%, євреї 10%, білоруси 5%, німці 4%, та інші [30, с. 234]. На території Галичини та Волині відсоток українців був ще вищим та становив більшість у національній структурі населення.

Першими польськими кроками у національній політиці щодо українців стали переслідування та арешти провідних діячів українського національного руху, діячів ЗУНР, УГА, тощо. За підрахунками

дослідників були заарештовані близько 100 тис. осіб [23] за підозрами у співпраці з органами ЗУНР та УГА або у безпосередній участі у їх структурах. Українськими бранцями були заповнені концтабори у Домб'є, Пікуличах, Вадовіцах, та ін. [20]. Українське представництво в органах державної влади було повністю усунуто, українців звільняли з усіх державних посад.

В інформаційному полі поляки прагнули викоринити навіть використання назви «українець» та «Галичина», їх замінили відповідниками «русини» та «Східна Малополюща» [27, с. 83]. Крім того польська адміністрація усіляко намагалася ускладнити комунікацію крайових українських організацій, для цього створювали штучні кордони між українськими етнічними територіями – Галичиною та Волинню, Поліссям і Підляшшям [35].

Галицький крайовий сейм був ліквідований вже у 1920 році, його приміщення перейшло у власність Львівського університету, який до речі став носити ім'я Яна Казимира [38, с. 195]. Власне у структурі Львівського університету були ліквідовані усі українські кафедри, а українців більше не приймали на навчання.

Не дивлячись на існування закону про воєводське самоврядування, прийнятого польським сеймом у 1922 році, фактично уряд відмовився від його виконання вже у наступному році і обрав курс жорсткої асиміляції та обмеження національних прав українців. Новіцька Ю. акцентує: «з цією метою у 1924 р. сейм ухвалив закон про освіту, який запровадив, замість національного, так звану утраквістичну двомовну школу, в якій викладання поступово переходило на польську» [30, с. 235]. Ця ініціатива була втілена у життя зусиллями міністра освіти Станіслава Грабського (див. додаток В). Станом на початок 30-х років майже дві тисячі україномовних шкіл перейшли на двомовну систему викладання [34, с. 24].

З метою поглиблення асиміляції та активізації колонізації на територію Східної Галичини активно переселяли поляків. До міст переселились 100 тисяч осіб, до сільської місцевості 200 тисяч осіб [20]. Серед переселенців були як цивільні, так і військові. Це була так звана політика «осадництва», яка дала змогу призначити поляків на керівні посади найбільш стратегічно важливих галузей починаючи з найнижчого і до найвищого рівня. Так, поляки очолювали залізниці, поштовий зв'язок, поліцейські органи, тощо. Польські переселенці отримували щедри наділи родючої землі, хоча українське населення і так відчувало земельний голод [28, с. 166]. Все це спричинило значне соціальне напруження у регіоні, що не могло не позначитися на розвитку культури.

Отже, національна політика Польської держави щодо українського населення прямо суперечила міжнародним домовленостям щодо статусу та прав українців у Польщі та включала безкомпромісні кроки з асиміляції та колонізації населення. Діячі визвольних змагань та громадські діячі переслідувалися на офіційному рівні та зазнавали постійних репресій. Така політика спричинила активний спротив українців та вплинула на соціокультурний розвиток регіону у міжвоєнний період.

1.2 Вплив суспільно-політичного життя на розвиток культури

У відповідь на національно-культурні утиски українців у 1920 році була створена Українська військова організація, яку очолив видатний український історичний діяч Євген Коновалець [35]. УВО була налаштована досить радикально та здійснила кілька терактів. Серед них замах на очільника Польської держави Юзефа Пілсудського, напади на поліцію, на маєтки заможних поляків, тощо. Крім того аж до 1922 року активно діяла УГА.

З нотою протесту виступив також уряд ЗУНР в еміграції, Є. Петрушевич намагався зконтактувати з цього приводу з провідними західними державами та розробив чимало проєктів незалежності Галичини [36, с. 52]. Але у 1923 році ці території остаточно закріплювалися за Польщею у міжнародному праві.

Проте цей факт не зупинив український національний рух, а подальша національна політика польського уряду поставила українців поза законом та змусила відстоювати свої права у підпіллі. Складність цього періоду для українців полягає у відсутності єдності не лише з точки зору роз'єднання західноукраїнських земель із Наддніпрянською Україною, а й у даному випадку внутрішні протиріччя всередині регіонів. Існували помірковані діячі часів Першої світової війни та визвольних змагань, люди, які були схильні пристосуватися до нових колоністів – поляків та радикально налаштована молодь, яка вимагала рішучих дій. Також поширювались комуністичні погляди, які мали резонанс особливо у 20-ті роки, коли в УРСР впроваджувалася політика українізації, що було схоже на втілення української мрії [31, с. 48].

Найчисельнішою та найвпливовішою політичною силою було Українське національно-демократичне об'єднання, яке спрямовувало свою діяльність у демократичне русло, забезпечувало представництво українців у державних структурах, поки це ще було можливо. Окрім того, УНДО спрямовувало та координувало діяльність «Просвіти» [с. 235], яка відіграла надзвичайно важливу роль з збереженні та примноженні культурної спадщини на території Західної України. У період заборони діяльності політичних партій та громадських об'єднань саме «Просвіта» зберегла структурну організацію та змогла налагодити діяльність українських освітніх осередків [26, с. 30].

Радикальна частина українського національного руху кристалізувалася саме після початку польської шовіністичної політики на Галичині та організаційно об'єдналася у Радикальну партію, Українську

соціалістичну радикальну партію, Українську католицьку народну партію. То припиняючи, то відновлюючи свою діяльність, вони намагалися покращити становище українців та мали свої культурні товариства, зокрема «Робітнича громада», видавала часописи «Вперед» і «Професійний вісник» [36, с. 81].

Поєднання певних історичних умов – зокрема польська національна політика, «розстріляне відродження» в УРСР, світова економічна криза – створили сприятливі умови для зростання популярності праворадикального напрямку в українському національному русі та виникнення Організації українських націоналістів [37, с. 198]. Вона відіграла дуже важливу роль у суспільно-політичному житті західноукраїнських земель у міжвоєнний період та справила значний вплив на розвиток української культури. Вперше в історії обґрунтовано теоретичні засади українського національного руху та сформульовано цілісність української нації, не дивлячись на відсутність державності. Але радикалізація українського суспільно-політичного життя мала і негативні наслідки. Реакція польської влади призвела до ще більших переслідувань та обмежень національних прав для українців, що безпосередньо негативно вплинуло на розвиток української культури у міжвоєнний період [27, с. 99].

Таким чином, активне суспільно-політичне життя на західноукраїнських землях і міжвоєнний період мало безпосередній вплив на розвиток української культури. Провідні політичні сили спрямовували свою діяльність на покращення становища українського населення, розширення національних прав на освіту, використання мови та розвиток культури. Багато з них мали свої друковані органи та виступали як координатори освітньо-культурного руху, зокрема так була організована діяльність та мережа філій «Просвіти».

РОЗДІЛ 2

ОСВІТА ТА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ПОЛЬСЬКОГО ПАНУВАННЯ

2.1 Польська політика та розвиток української освіти

Польська політика щодо національних меншин мала на меті повну асиміляцію українського населення Галичини і Волині, тому освітня політика мала стратегічне значення. Після введення в дію мовного закону 1924 року переважна більшість шкіл перейшла на двомовну систему викладання з подальшим повним переходом на польську [22, с. 15]. Тому збереження української освіти було надзвичайно важливою місією у цих умовах, до якої долучилися українські громадсько-політичні об'єднання, інтелігенція, духовенство, діячі культури, тощо.

Як свідчить статистика, протягом 1920-1930-х років кількість українських шкіл на території Галичини скоротилася з 2426 до 352, на Волині з 443 до 8 відповідно [32, с. 54]. Більше того, доступ до професійної та вищої освіти для українців був значно ускладнений.

Першим від польської політики постраждав Львівський університет, де були ліквідовані усі українські кафедри, звільнені професори-українці та мовою викладання офіційно стала польська. Українські студенти фактично втратили можливість отримати вищу освіту, адже за новим законодавством вони підпадали під квоти для іноземців, до яких була вимога мати польське громадянство або пройти службу у польському війську. Інші виші також були полонізовані – Академія зовнішньої торгівлі, Академія ветеринарної медицини, Політехніка [24, с. 23]. Такі заходи мали на меті зменшити кількість української інтелігенції, адже молодь, яка пройшла війну та національно-визвольні змагання точно загрожувала б польській владі зростанням опозиційних настроїв у суспільстві та появою нових українських громадських та політичних діячів.

Польська влада обіцяла створити український університет, але на практиці ці обіцянки не виконувались. Українці розпочали активну боротьбу за створення університету, значну роль у цьому процесі відіграли науковці та професори Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка. Відкриття університету все ж таки відбулося 7 березня 1920 року у приміщенні Ставропігійського братства, але його діяльність була одразу ж припинена польською владою. Проте українців це не спинило і викладання було організовано у таємному режимі починаючи з вересня 1921 року, цей заклад в історіографії отримав назву Львівський таємний університет, який очолив ректор В. Щурат (див. додаток Г) [19].

Паралельно у 1921 році був створений Український вільний університет в еміграції (у Відні, а згодом у Празі), який діяв легально та здійснював підготовку українців за філософським та правничим напрямками та підтримував наукові зв'язки з Науковим товариством ім. Т.Г. Шевченка.

У Львівському таємному університеті діяли три факультети – філософський, правничий та медичний, 54 кафедри, здобували освіту 1258 студентів [34, с. 41]. У 1922 році відкрито Українську таємну Високу Політехнічну Школу для забезпечення підготовки фахівців технічних спеціальностей, яка працювала протягом 1922 – 1925 років. У 1924 році у структурі Львівського таємного університету з'явився також мистецький факультет, який очолював визначний український митець Олекса Новаківський. Таке розширення стало можливим за сприяння очільника Української греко-католицької церкви митрополита Андрея Шептицького (див. додаток Д).

Університет об'єднав цілу плеяду видатних українських діячів науки та культури, тут працювали такі вчені: Іван Крип'якевич, Мирон Кордуба, Анатоль Вахнянин, Іван Раковський, Володимир Вергановський, Іван Куровець, Володимир Левицький, Микола Сабат та багато інших [36, с. 137]. Рівень викладання був надзвичайно високим,

хоча умови існування університету були просто нереальними. Заняття доводилося проводити у найрізноманітніших місцях – на приватних квартирах, у приміщеннях наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка, у підвалах собору святого Юра, у будинку «Просвіти», музею, закладах «Рідної школи», тощо. Студентство університету відрізнялося активністю та чіткою громадською позицією, про що свідчать численні гуртки та молодіжні організації, зокрема «Медична громада», «Гурток правників», «Український студентський союз», тощо [24, с. 25].

Нажаль, не дивлячись на постійну конспірацію, арешти і переслідування студентів та викладачів супроводжували весь час діяльності Львівського таємного університету. Час від часу вони намагалися легалізувати діяльність університету через сейм, але їм це так і не вдалося. Вже у 1925 році університет змушений був припинити свою діяльність [19].

Щодо шкільної української освіти на території Галичини та Волині в умовах польського панування у міжвоєнний період теж варто зазначити, що освітні осередки діяли в подібних умовах постійних обмежень, переслідувань та заборон. Важливу роль у цей період відіграло товариство «Рідна школа», яке мало на меті організувати мережу українських шкіл, ліцеїв та технікумів. Такі школи фінансувалися коштом членських внесків, кількість яких на кінець 30-х років складала 100 тисяч осіб [24, с. 23]. Крім шкіл були створені також чисельні дитячі садочки (див. додаток Е), простіше було організувати сезонні заклади, хоча постійні теж існували [2].

Діяльність української «Просвіти» на території західноукраїнських земель теж відіграло значну роль у формуванні мережі національних закладів освіти та створення достатньої матеріально-технічної бази для здобуття знань учнями та студентами. Перш за все це організація читалень, які слугували одночасно бібліотеками, культурно-просвітницькими осередками та приміщеннями для проведення занять .

«Просвіта» діяла досить активно, поширила мережу осередків на територію Волині, Холмщини, Підляшшя. На кінець 1920-х років на території Галичини діяло 2934 читальні та близько 600 на території Волині. На кінець 1930-х років вже налічувалося 3210 читалень, 3209 бібліотек, 1207 домівок, 1115 хорів, 2185 театральних гуртків, 138 оркестрів, тощо [26, с. 34]. Кількість дійсних членів сягала 500 тисяч [17]. Товариство займалося організацією конференцій, лекцій, вистав, просвітницькою та друкарською діяльністю, публікувало твори українських класиків та молодих письменників та поетів. Це сприяло збереженню та поширенню українських культурних надбань та просвітництву серед простого населення.

Отже, у галузі освіти на території західноукраїнських земель під владою Польщі у міжвоєнний період відбувалася справжня битва за молоде покоління та за майбутнє української нації. Мета польського уряду цілковито асимілювати українське населення на підвладних територіях повністю відобразилася в освітній політиці – колонізація, закриття українських шкіл та університетів, звільнення українських науковців та посадовців, обмеження доступу українців до вищої освіти, тощо. Ціною неймовірних зусиль української громадськості, інтелігенції, духовенства та свідомої молоді вдалося організувати вражаючу мережу українських освітніх закладів – від дитячих садочків до підпільного університету та продовжити справу виховання молодого покоління борців за українську свободу.

2.2 Українське культурне життя під владою Польщі

Не дивлячись на складні історичні умови, українське культурне життя під владою Польщі у міжвоєнний період вирізнялося підвищеною активністю та яскраво вираженою національною спрямованістю.

Центром наукового життя було згадуване вище Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка, до складу якого входила велика кількість видатних

вчених свого часу. На початок 1930-х років товариство налічувало близько двохсот членів, у тому числі українських науковців в еміграції. НТШ підтримувало тісні наукові зв'язки з ВУАН, щоправда після подій 1933 року вони були повністю розірвані. Тим не менше, значних досягненням їх спільної роботи стала розробка та публікація у 1927 році єдиного українського правопису («харківський правопис»), але більшовики дуже скоро заборонили його використання як «націоналістичного» [31, с. 286]. Головними напрямками діяльності НТШ були дослідження у галузі історії, етнографії, археології, літературознавства. НТШ займалося організацією та публікацією ряду культурологічних часописів – «Українська книга», «Українська музика», «Сьогодні і минуле» [36, с. 89]; географічна комісія НТШ опублікувала «Атлас України та суміжних країн» [29, с. 62]. Бібліотека товариства стала унікальним зібранням українознавчої літератури, наукових праць, періодики, стародруків та рукописів. На 1939 рік вона налічувала 350 тисяч унікальних одиниць зберігання, які були знищені радянськими військами на початку Другої світової війни [31, с. 519].

Міжвоєнний період на західноукраїнських землях позначився появою молодого покоління письменників та поетів, які гостро реагували на проблеми сучасності та відображали становище українського населення у своїх творах. Перш за все це прозаїки Богдан Лепкий та Улас Самчук, який у своїх творах «Волинь» [10; 11; 12], «Кулак» [13], «Марія» [14] відобразив становище українського селянства, української молоді, про Голодомор 1932-1933 рр. Критики відзначають психологізм творів Самчука, його європейськість, сучасність. Активно працювали українські поети та поетеси – Є. Маланюк [4; 5], О. Ольжич [8], О. Теліга [15; 16] та багато інших. Їх поезія була пронизана духом боротьби за українську національну ідею, любові до своєї Батьківщини.

У галузі образотворчого мистецтва активно працювали наступні художники та митці: Іван Труш [18] (див додаток 3), Ніл Хасевич [9] (див.

додаток И), Олекса Новаківський [7] (див. додаток К), Антін Манастирський [6] (див. додаток Л) та Олена Кульчицька [3] (див. додаток М). Роботи цих митців просякнуті національними мотивами гордості за українську історію, культуру, сьогодення, вони несуть ідеї єдності українців та їх національності.

Організовані «Просвітою» аматорські гуртки при читальнях та осередках «Рідної школи» представляють український театральний напрям у культурі міжвоєнного періоду [1]. Про важливість цього різновиду культурної діяльності свідчить утворення у 1922 році театральної комісії при товаристві «Просвіта», завданнями якої було координувати діяльність аматорських гуртків, пропонувати п'єси до репертуару, організовувати професійні з'їзди та лекції, у тому числі режисерські та акторські [26, с. 33]. Більшість аматорських гуртків (див. додаток Н) діяли на території Східної Галичини та актуалізувала такі видатні твори українських класиків як «Розрита могила» та «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Безталанна» І. Карпенка-Карого, «Украдене щастя» І. Франка, та багато інших творів [1].

Таким чином, українська культура в умовах польського панування на західноукраїнських землях у міжвоєнний період розвивалася у надскладних умовах утисків та переслідувань. Але українські письменники, поети, художники, митці, театralи, науковці ціною надлюдських зусиль відстоювали право української культури на життя.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПОЛЬСЬКОГО ПАНУВАННЯ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ

Відповідно до навчальної програми «Історія України. Всесвітня історія. 6-11 клас» [25], затвердженої Міністерством освіти і науки України у 2022 році, вивчення історії та культури західноукраїнських земель у міжвоєнний період передбачене у 10 класі закладів загальної середньої освіти у межах теми «Західноукраїнські землі у міжвоєнний період» [25, с. 79]. Нажаль, тема культури не виокремлюється як самостійна, але ураховуючи тісний взаємозв'язок її з політичними та соціальними подіями, вчителю варто вбудовувати культурні аспекти розвитку краю у всі інші теми. Програма також передбачає міжпредметні зв'язки, у даному випадку з уроками української літератури, темою «Література письменників-емігрантів. «Празька школа» української поезії та її представники» [25, с. 79], яка вивчається у курсі української літератури в 11 класі. Такі невідповідності спричиняють розрив у часі та просторі між вивченням історичного періоду та відповідними надбаннями культури.

Аналіз основних шкільних підручників з історії України рівня стандарту для 10 класу демонструє приблизно таку ж картину – окремо тема культури на західноукраїнських землях у міжвоєнний період представлена далеко не у всіх підручниках. Більше того, у межах інтегрованих курсів «Україна і світ» узагалі відсутня можливість вивчення історії та культури західноукраїнських земель у міжвоєнний період, що й демонструє підручник «Мудрий М., Аркуша О. Історія: Україна і світ» [40].

Підручники Власов В., Кульчицький С. «Історія України (рівень стандарту)» [39] та Пометун О. «Історія України (рівень стандарту)» [41] мають схожу структуру та приблизно однакову кількість матеріалу присвячують розвиткові західноукраїнських земель у міжвоєнний період. Обидва ці підручники не розглядають культуру окремим параграфом чи то підпунктом, але у контексті суспільно-політичної історії краю вміщують фрагментарні матеріали, стосовно розвитку культури. Наприклад у підручнику Власова В., Кульчицького С. серед матеріалу про польську політику у сфері освіти вміщено фото полонізованої школи у м. Підволочинськ та напис на стінах школи із закликом до навчання українською [39, с. 183]. У підручнику Пометун О. є цікавих методичний прийом – титульна сторінка розділу про західноукраїнські землі у міжвоєнний період містить фрагмент вірша Олени Теліги та картину Олекси Новаківського «Мойсей (портрет митрополита Андрея Шептицького)» [41, с. 176]. Це досить вдале рішення, яке ще до початку вивчення теми акцентує увагу учнів на ключових надбаннях культури та водночас виступає аналогом проблемного питання, адже в кінці розділу авторка вміщує питання та завдання до цих зображень та пропонує учням поміркувати що б вони могли розмістити на цій сторінці.

Зрештою, підручник Струкевич О. «Історія України (рівень стандарту)» [42] має у своїй структурі безпосередню інформацію щодо розвитку освіти, науки, мистецтва, просвітницьких організацій на території західноукраїнських земель під владою Польщі у міжвоєнний період. Це досить стислі фактичні відомості, але вони тим не менше охоплюють усі галузі культури, характеризують особливості розвитку та існування в умовах польської національної політики, заборон та переслідувань діячів культури та науки.

Одним із завдань шкільної історичної освіти міністерська програма вбачає: «Долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів» [25, с. 3]. У

межах вивчення розвитку західноукраїнських земель у міжвоєнний період це завдання не виконується, тому варто переглянути зміст шкільних підручників з історії України та привести їх у відповідність програмі та її завданням.

Вчитель історії у своїй роботі має певний рівень свободи щодо планування навчального процесу, проведення практичних занять та їх тематики, тому варто проаналізувати можливості розширення вивчення проблем культурного розвитку західноукраїнських земель саме у такому форматі. Пропоновані програмою теми для проведення практичних занять не є вичерпними, тому вчитель може присвятити таке заняття проблемам освіти, літератури, мистецтва та роботі з відповідними різновидами джерел.

Проблематика культурного розвитку західноукраїнських земель у міжвоєнний період потенційно багата різними темами для проведення дослідницької учнівської роботи. Це можуть бути індивідуальні або групові дослідницькі проєкти, присвячені персоналіям діячів культури та їх діяльності або цілим напрямкам у культурі – мистецтву, літературі, театру, скульптурі, тощо. Перевагою такого виду роботи є економія часу на уроці, самостійна пошукова робота учнів та доступність інформації у мережі Інтернет. Власне урок зручно використати для презентації результатів учнівських досліджень та їх обговорення, формування загальних висновків на основі озвученої інформації, складання єдиної картини із фрагментарних доповідей.

За результатами проведеного дослідження пропонуємо розробку уроку на тему «Розвиток культури на західноукраїнських землях під владою Польщі у міжвоєнний період» (див. додаток Р), яка поєднує елементи практичного заняття, презентації учнівських дослідницьких проєктів та завершується панельною дискусією учасників. Вчитель у даному випадку виступає координатором роботи учнів на підготовчому етапі самостійних досліджень, а під час уроку виступає модератором

заходу. Формат наближений до сучасних конференцій дасть змогу учням набути досвіду розробки та презентації проєктів, а також навчить аргументувати свої думки перед обізнаною аудиторією.

Отже, сучасна шкільна історична освіта перебуває у стані реформування та переосмислення деяких сторінок нашої історії. Багато позитивних змін було внесено до програми та шкільних підручників за останнє десятиліття, але деякі проблеми ще не знайшли свого вирішення, серед яких і вивчення розвитку культури на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період.

ВИСНОВКИ

Особливістю міжвоєнного розвитку західноукраїнських земель є їх політичний розподіл між трьома сусідніми державами. Більшість західноукраїнських територій опинилися у складі новоствореної Польської держави, яка зобов'язувалася проводити мудру національну політику та надати широкі національно-культурні права українцям як одній із найчисельніших національних меншин.

Але на практиці польська адміністрація стала на шлях повної асиміляції та відповідно полонізації українського населення, яке налічувало кілька мільйонів осіб. З цією метою освітні заклади переводили на двомовну систему викладання з подальшим переходом на польську (відповідно до «Закону Грабського», 1924 р.), Львівський університет був переведений на польську мову викладання, українські професори звільнені, а українські кафедри ліквідовані.

Крім цього польський уряд вдавався до більш агресивних методів, зокрема політика пацифікації, у межах впровадження якої на територію Східної Галичини та Волині були переселені близько 300 тисяч поляків. Вони отримували родючі землі та посади на усіх рівнях стратегічних галузей, такі як державна служба, поштовий зв'язок, освіта, залізниця, тощо. Українці відверто дискримінувалися, права говорити та користуватися українською мовою не дотримувалися, доступ до вищої освіти був заблокований. Видатні українські діячі часів визвольних змагань, ЗУНР, УГА переслідувалися та арештовувалися. За деякими підрахунками у польських в'язницях перебували близько ста тисяч осіб за різними звинуваченнями.

Така політика спричинила шалений спротив українського населення, який вилився не лише у політичні форми боротьби, а й проявився на соціокультурному рівні. Загалом дослідники цього періоду вважають, що культура на західноукраїнських землях була надто

політизованою та була фактично ще однією формою протесту проти польської політики, виступала і засобом боротьби, і полем бою одночасно. Тому важливою рисою розвитку української культури є прямий вплив на неї суспільно-політичного розвитку регіону, дуже часто діячі культури і науки поєднували творчість та громадську, політичну, публіцистичну діяльність.

Найважливішу роль у відстоюванні прав на національно-культурне самовизначення та боротьбі з полонізацією відводили освіті. Українські політичні сили, просвітницькі організації та громадськість змогли організувати та налагодити діяльність значної кількості дитячих садочків, шкіл та технікумів з українською мовою викладання. Провідну роль у цих процесах відіграли осередки товариства «Просвіта» та «Рідна школа». Вони фінансувалися коштом членських внесків та змогли відкрити мережу читалень, які виконували роль бібліотек та приміщень для діяльності садочків, шкіл, технікумів, курсів самоосвіти, театральних гуртків, хорів. Вони ж були базою для мандрівних лекцій, конференцій, концертів, тощо. У поєднанні з видавничою діяльністю «Просвіти» це дозволило зберегти у народній пам'яті твори українських класиків та познайомити широкий загал із творчістю молодих письменників, поетів та митців.

У Львові зусиллями представників Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка була організована діяльність Львівського таємного університету. Цей виш повністю діяв нелегально, але у ньому існувало три факультети – юридичний, медичний і філософський, його випускники мали змогу продовжити освіту за кордоном. Нажаль Львівський таємний університет припинив свою діяльність у 1925 році.

Серед найвідоміших діячів літератури міжвоєнного періоду можна назвати наступних письменників та поетів – Б. Лепкий, О. Теліга, Є. Маланюк, О. Ольжич, У. Самчук, творчість яких є виразним явищем у європейській та українській літературі, але через польські переслідування

у більшості випадків була недоступною широкому загалу. Образотворче мистецтво представляли такі художники як І. Труш, Н. Хасевич, О. Новаківський, О. Кульчицька, полотна яких візуалізували героїчне українське минуле та сьогодення.

У шкільному курсі історії розвиток культури на західноукраїнських землях в умовах польського панування у міжвоєнний період представлений недостатньо або і зовсім не відображений у матеріалах підручника, тому є гостра необхідність розробки та впровадження методичних матеріалів відповідного змісту, залучення учнів до пошукової роботи, до виконання дослідницьких проєктів, більш активного залучення міжпредметних зв'язків. Міжвоєнний період на західноукраїнських землях – це колыска українського націоналізму, яким схильні маніпулювати політики і дослідники сучасності, тому варто ґрунтовно ознайомити учнів з умовами його формування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Джерела

1. Аматорський театр. URL: <https://localhistory.org.ua/stari-foto/amatorskii-teatr/> (дата звернення: 11.02.2024).
2. Дитячі садки та захоронки. URL: <https://localhistory.org.ua/stari-foto/ditiachi-sadki-zakhoronki/> (дата звернення: 11.02.2024).
3. Кульчицька Олена. URL: <https://art.lviv-online.com/olena-kulchytska/> (дата звернення: 11.02.2024).
4. Маланюк Є. Вибрані поезії. 1923-1943. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/24854/file.pdf> (дата звернення: 11.02.2024).
5. Маланюк Є. Земля й залізо. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/13229/file.pdf> (дата звернення: 11.02.2024).
6. Манастирський Антін. URL: <https://art.lviv-online.com/antin-manastyrskyj/> (дата звернення: 11.02.2024).
7. Новаківський Олекса. URL: <https://art.lviv-online.com/oleksa-novakivskyj/> (дата звернення: 12.02.2024).
8. Ольжич О. Вежі. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11207/file.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
9. Роботи Ніла Хасевича. URL: <https://avr.org.ua/?idUpCat=1907> (дата звернення: 11.02.2024).
10. Самчук У. Волинь. Ч.1. Куди тече та річка. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1678/file.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
11. Самчук У. Волинь. Ч.2. Війна і революція. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1684/file.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).

12. Самчук У. Волинь. Ч.3. Батько і син. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1670/file.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
13. Самчук У. Кулак. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11141/file.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).
14. Самчук У. Марія. URL: <https://diasporiana.org.ua/proza/480-samchuk-u-mariya/> (дата звернення: 12.02.2024).
15. Теліга О. Душа на сторожі. URL: <https://diasporiana.org.ua/poeziya/581-teliga-o-dusha-na-storozhi/> (дата звернення: 18.02.2024).
16. Теліга О. Збірник. URL: <https://diasporiana.org.ua/ideologiya/3806-olena-teliga-zbirnik/> (дата звернення: 18.02.2024).
17. Товариство «Просвіта» у міжвоєнний час. URL: <https://localhistory.org.ua/stari-foto/tovaristvo-prosvita-u-mizhvoiennii-chas/> (дата звернення: 12.02.2024).
18. Труш Іван Іванович. URL: <https://www.wikiart.org/uk/trush-ivan-ivanovych> (дата звернення: 12.02.2024).
19. Український таємний університет: 100 років. URL: https://tsdial.archives.gov.ua/index5_18.html (дата звернення: 11.02.2024).

Література

20. Артимишин П. Українське питання в Польській республіці: між «інкорпорацією» та «прометеїзмом». URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?portfolioitemid=528> (дата звернення: 13.02.2024).
21. Галай М. Освітня політика Другої Речі Посполитої в сфері початкової освіти у 1932-1939 роках (за матеріалами Тернопільського воєводства). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/48399546.pdf> (дата звернення: 12.02.2024).

22. Зелінський М. Еволюція політичних поглядів Р. Дмовського щодо вирішення «українського питання». *Чорноморський літопис*. 2011. Вип. 4. С. 15-21.
23. Зуляк І. Українці в Другій Речі Посполитій. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zuliak_Ivan/Ukrainci_v_Druhii_Reci_Pospolytii.pdf? (дата звернення: 08.02.2024).
24. Зьомко Н. Українське педагогічне товариство «Рідна школа» як виразник української ідеї в освітньому та національному житті Галичини у міжвоєнний період. *Наукові праці – Історія*. Вип. 142. Том 154. С.23-25.
25. Історія України. Всесвітня історія. 6-11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).
26. Ключук Ю. Культурно-освітня діяльність товариства «Просвіта» на Західній Україні у 1868-1939 рр. *Літопис Волині*. 2018. Вип. 19. С. 30-34.
27. Ковач Л. Національне питання у міжвоєнній Польщі: аналіз основних концепцій. *Наукові записки. ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2019. Вип. 3-4 (99-100). С. 83-99.
28. Красівський О., Мелінішин Т. Західна Україна в національній політиці Ю. Пілсудського. *Наукові записки. ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2008. Вип. 37. С. 166-175.
29. Михайло Ю. Вплив товариства «Просвіта» на формування національно-культурної свідомості на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. *Літопис Волині. Спецвипуск*. 2022. С. 57-62.
30. Новіцька Ю. Національна політика Другої Речі Посполитої. *Intermarum*. 2014. Вип. 1. С. 233-242.

31. Рубльов О. Західноукраїнська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914-1939). К.: Ін-т історії України НАН України, 2004. 648 с.
 32. Руда О. Мовна політика Другої Речі Посполитої та Чехословацької Республіки в сфері освіти (на матеріалах Галичини і Закарпаття). *Проблеми слов'янознавства*. 2016. Вип. 65. С. 53-64.
 33. Руда О. Освітня політика Другої Речі Посполитої у 1918 – 1924 роках. *Проблеми гуманітарних наук. Історія*. 2014. Вип. 34. С. 232-246.
 34. Ткач С. Розвиток української освіти у Східній Галичині в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.). Івано-Франківськ, 2021. 90 с.
 35. Турчак О. Державна політика Другої Речі Посполитої щодо національних меншин у другій половині 20-х – першій половині 30-х років ХХ ст. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5916/vnulpurn201684579.pdf> (дата звернення: 05.02.2024).
 36. Федевич К.К. Галицькі українці у Польщі. 1920-1939 рр. (Інтеграція галицьких українців до Польської держави у 1920-1930-ті рр.). К.: Основа, 2009. 280 с.
 37. Чернецька Н. Українсько-польські культурні відносини на Волині у 20-30-х роках ХХ століття. *Минуле і сучасне Волині і Полісся. З історії національних меншин Волині. Науковий збірник*. Луцьк, 2014. Вип. 49. С. 196-199.
 38. Шліхта І. Польська vs українська ідентичності: освітня політика у Другій Речі Посполитій і формування української нації. *Intermarum: історія, політика, культура*. 2014. № 1. С. 194-203.
- Підручники для ЗЗСО**
39. Власов В., Кульчицький С. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: Літера ЛТД, 2018. 256 с.

40. Мудрий М., Аркуша О. Історія: Україна і світ: (інтегр. курс, рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: Генеза, 2018. 288 с.
41. Пометун О. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 256 с.
42. Струкевич О. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: Грамота, 2018. 240 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, **Воронова Оксана Миколаївна**, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

11.09.2020
(дата)

_____ (підпис)

Оксана ВОРОНОВА
(ім'я, прізвище)

Додаток Б

Українські землі у міжвоєнний період

Джерело: <https://ww2.uinp.gov.ua/karty/>

Додаток В

Станіслав Грабський, міністр освіти Польської держави

Джерело:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/83/Stanis%C5%82aw_Grabski.jpg

Додаток Г

Василь Щурат – перший ректор Львівського таємного університету

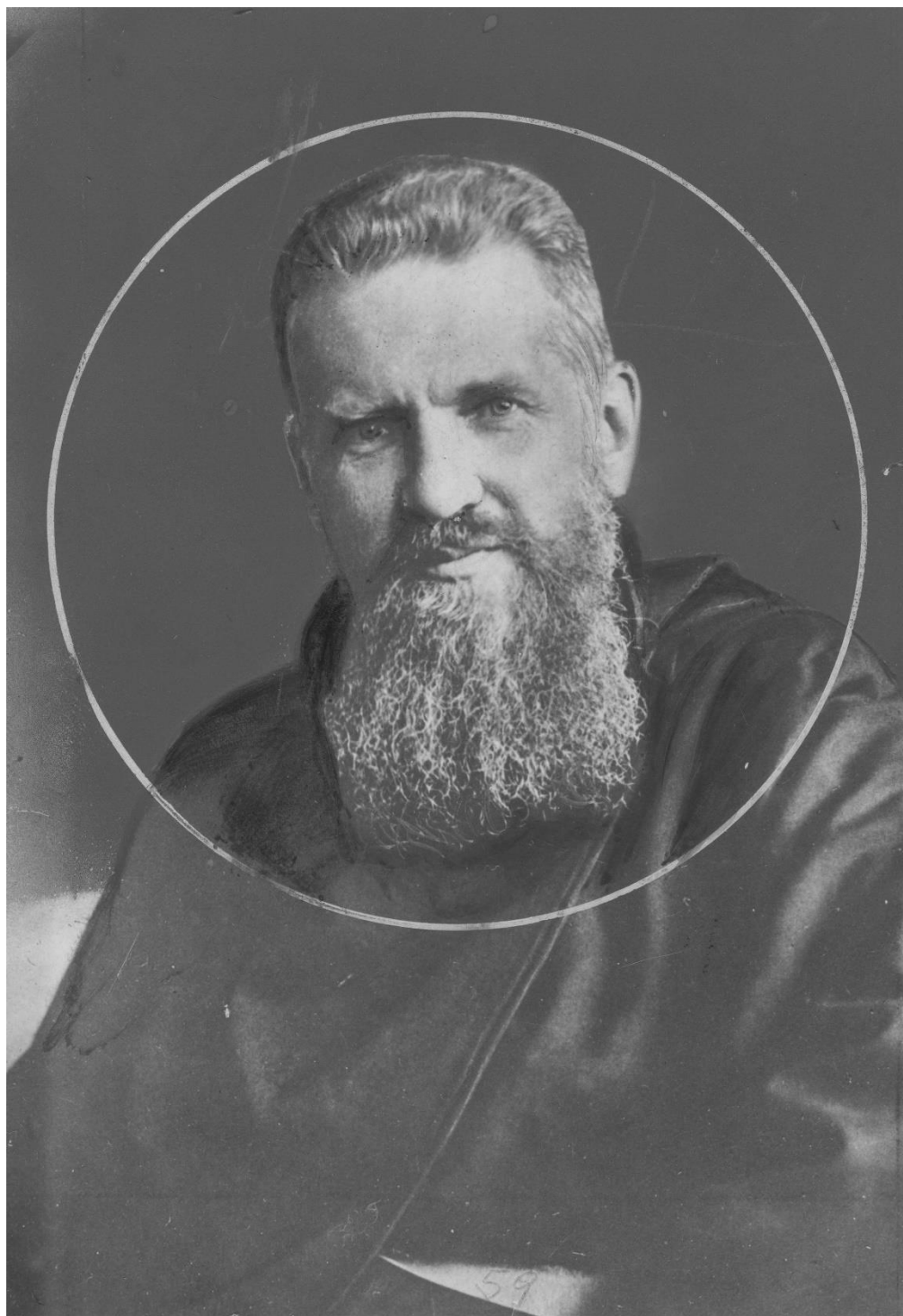

Джерело:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/%D0%A9%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C.jpg

Додаток Д

Митрополит Андрей Шептицький (УГКЦ)

Джерело:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/57/A._Szeptycki.jpg

Додаток Е

Дитячий садок при гуртку «Рідної школи», 1935 р.

Джерело: <https://localhistory.org.ua/stari-foto/ditiachi-sadki-zakhoronki/>

Додаток Ж

Члени товариства «Просвіта» в с. Ліски, 1930-ті рр.

Джерело: <https://localhistory.org.ua/stari-foto/tovaristvo-prosvita-u-mizhvoiennii-chas/>

Додаток З
Іван Труш. Твори

Українська хата	
Іван Франко	
Трембітарі	

Джерело: <https://www.wikiart.org/uk/trush-ivan-ivanovych>

Додаток И

Ніл Хасевич. Шаржі і сатира

Дереворит
«Інтелігенти в
СССР працюють
під диктатом».

42/50 Дереворит. Інтелігенти в СРСР працюють під диктатом.
Серій-шаржі і сатири. Перевірка реч. з габн. видань СВН, вик.
Свириг під загальною з'яв.

Дереворит
«Партія веде».

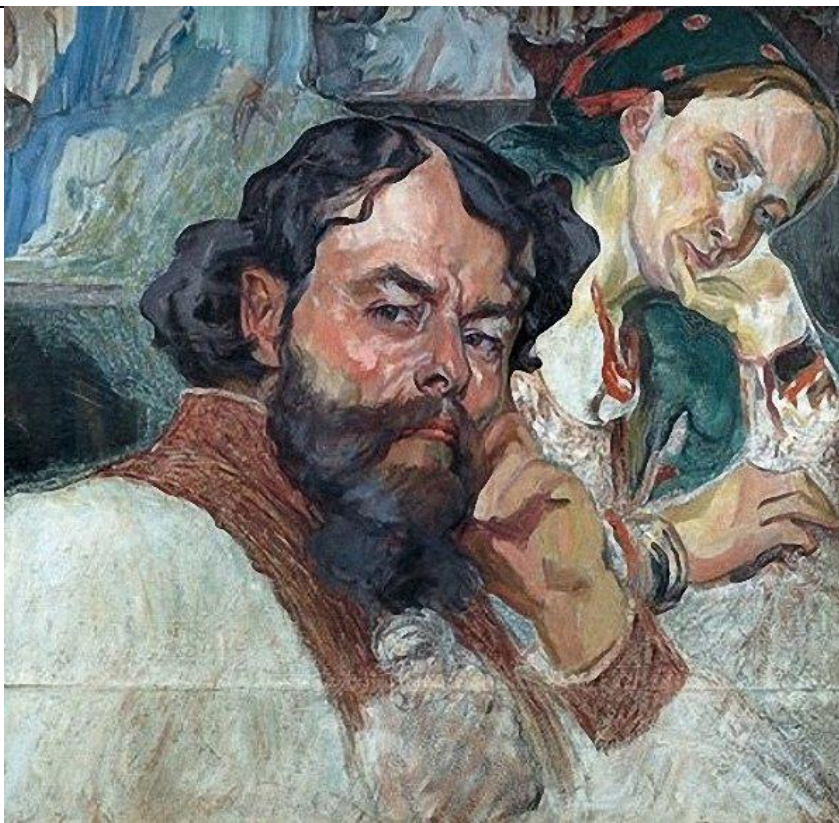

19 Дереворит. «Партія веде». Серій-шаржі і сатири. Перевірка
30 реч. з габн. видань СВН, виконав Артем

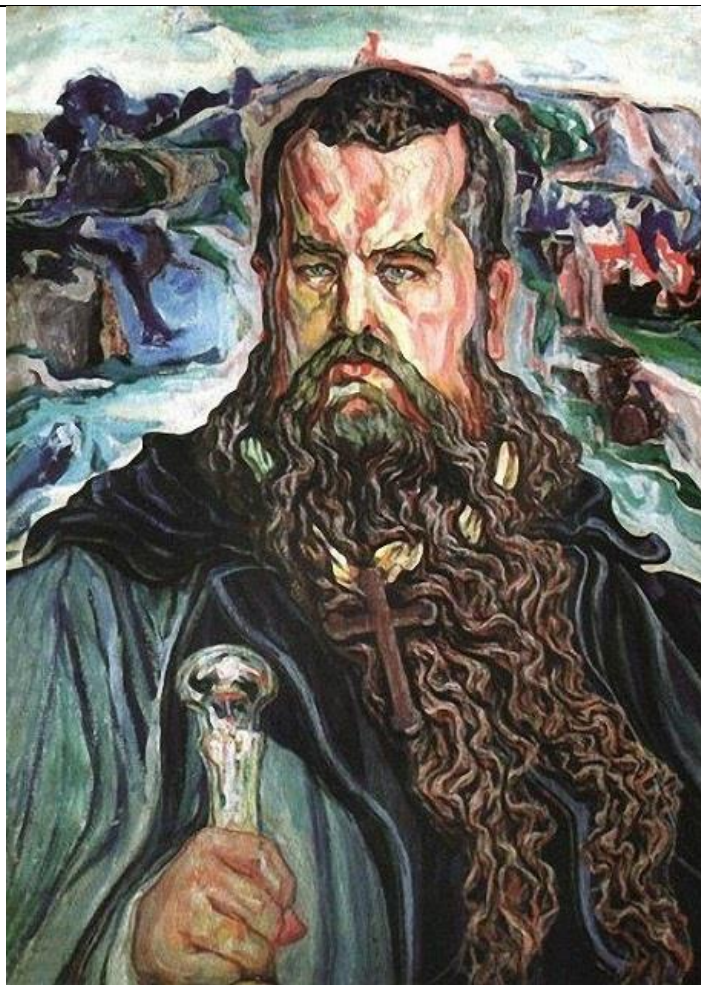
Джерело: <https://avr.org.ua/?idUpCat=1907>

Додаток К

Олекса Новаківський. Твори

Дзвінка, 1930-
1931Автопортрет з
дружиною

Мойсей
(Портрет
Андрея
Шептицького)

Копання
городу, 1920

Джерело: <https://art.lviv-online.com/oleksa-novakivskyj/>

Додаток Л

Антін Манастирський. Твори

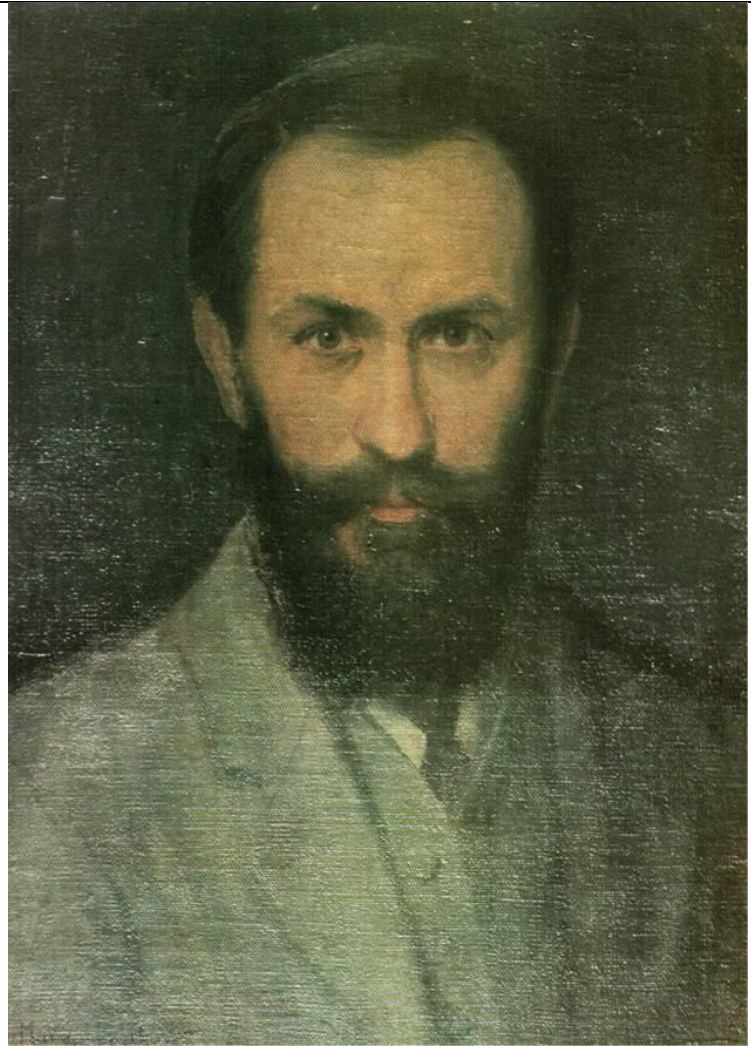
Запорожець

Розвідник

Автопортрет

Джерело: <https://art.lviv-online.com/antin-manastyrskyj/>

Додаток М

Олена Кульчицька. Твори

Діти на леваді,
КосівВозз'єднання
України

Гуцульське
весілля

Собор Св. Юра

Джерело: <https://art.lviv-online.com/olena-kulchytska/>

Додаток Н

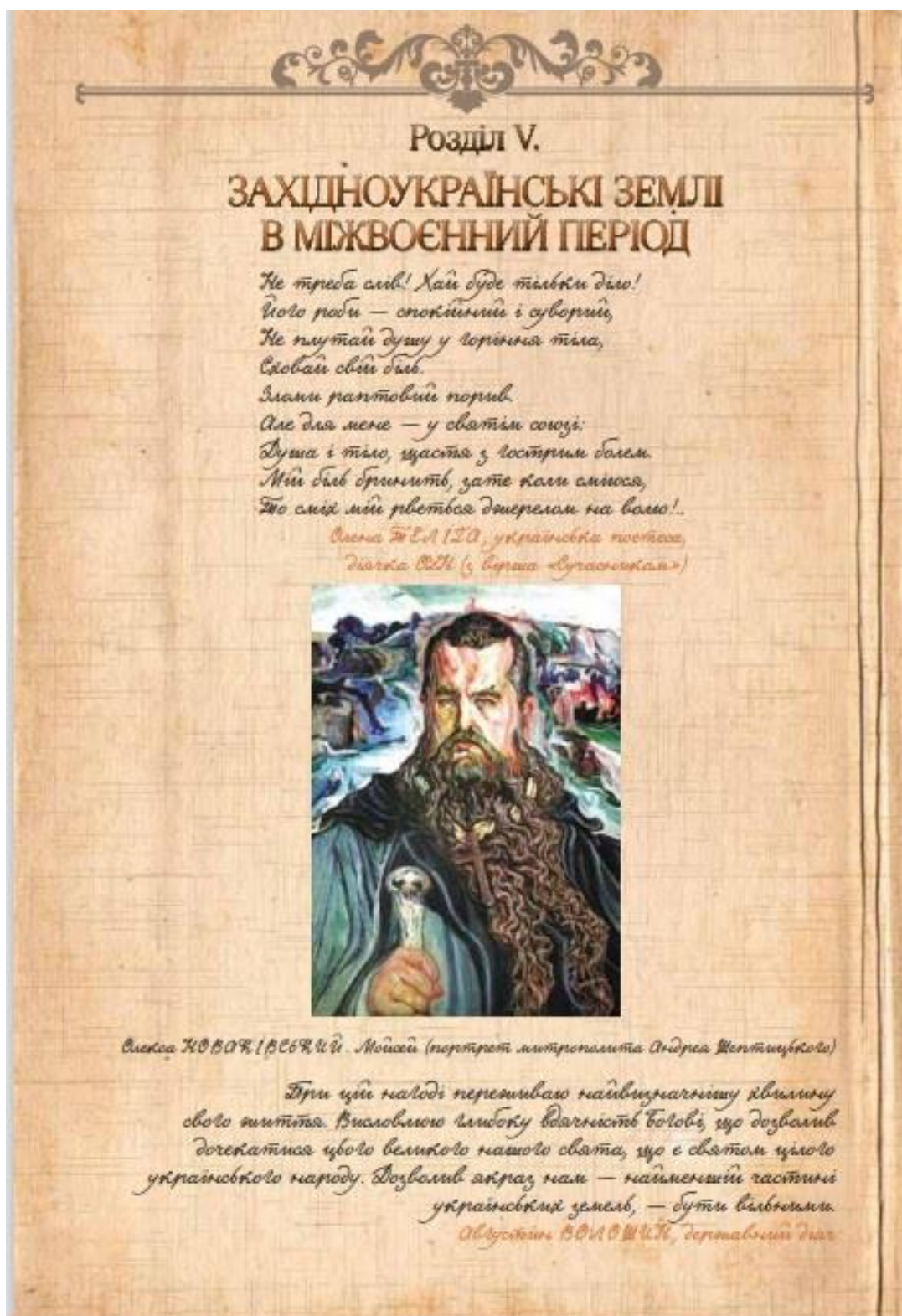
Аматорський гурток м. Печеніжин, 1929 р.

Джерело: <https://localhistory.org.ua/stari-foto/amatorskii-teatr/>

Додаток П

Титульна сторінка розділу «Західноукраїнські землі в міжвоєнний період»

Джерело: [43, с. 176]

Додаток Р

Розробка уроку на тему «Розвиток культури на західноукраїнських землях під владою Польщі у міжвоєнний період»

Мета: показати процес розвитку культури на західноукраїнських землях; розкрити здобутки у різних сферах національної культури; формувати історичну самосвідомість учнів; виховувати особистість на кращих культурних традиціях українського народу.

Дати:

1924 р. – закон Грабського;

1921-1925 рр. – діяльність Львівського таємного університету

Поняття: репресії, колонізація, імпресіонізм, символізм

Тип уроку: урок-презентація дослідницьких проєктів з фінальним обговоренням-дискусією.

Обладнання: ноутбук, проектор, екран

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів

Фронтальне опитування

1. Користуючись картою в атласі, назвіть які українські землі увійшли до складу Польської держави?
2. У якому році це сталося?
3. Поясніть терміни «Східні креси», «осадництво», «пацифікація», «інтегральний націоналізм».
4. Обґрунтуйте колоніальний характер політики польського уряду стосовно українських земель.

III. Презентація групових дослідницьких проєктів

У складі групи – 3-4 учні, які отримали завдання і орієнтовний план виступу за два тижні до уроку

Вчитель: Культурне життя Західної України проходило під впливом національно-визвольної боротьби українців і часто було її

складовою. Польські урядовці ставили за мету колонізувати українців, використовуючи передусім заклади освіти. Українські організації відстоювали свою систему освіти. Щоб стати сучасною нацією, мати в її структурі все зростаючу частку освічених людей та інтелігенції, українці намагалися зберегти і розширити народну та вищу освіту.

Група №1. Освіта

План виступу

1. Діяльність «Рідної школи»
2. Діяльність «Просвіти»
3. Львівський таємний університет

Вчитель: Головним осередком української науки було НТШ, яке нараховувало в 30-х роках, понад 200 науковців.

Група №2. Наука

План виступу

1. Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка
2. Секції та часописи
3. Взаємодія із ВУАН
4. Іноземці-члени НТШ

Вчитель: Західноукраїнська художня література збагатилася за цей період багатьма новими іменами талановитих поетів — Р. Купчинського, О. Бабія, Б. Кравціва, Б. Антонича, визначних прозаїків — Б. Лепкого, У. Самчука, І. Вільде, Н. Королеви та багатьох інших.

Група №3. Література

План виступу

1. Поети (О. Теліга, Є. Маланюк, О. Ольжич, ін.)
2. Письменники (У. Самчук, Б. Лепкий, І. Вільде, ін.)
3. Літературні часописи
4. «Празька школа» поетів

Вчитель: Великий внесок у розвиток українського образотворчого мистецтва зробили художники і скульптори – І. Труш, А. Монастирський, О. Кульчицька.

Група №4. Мистецтво

1. Живопис (І. Труш, А. Монастирський, О. Кульчицька)
2. Скульптура (С. Литвиненко)
3. Театр

Вчитель: У міжвоєнний період стан культури характеризувався збереженням національної самобутності та формуванням кадрів української інтелігенції.

IV. Дискусія-обговорення

1. Чи мала польська національна політика вплив на розвиток культури?
2. Які спільні риси мали усі згадані галузі культури?
3. Як розвивалася б українська культура, якби не було заборон?
4. Чому українські митці не пішли шляхом полонізації?
5. Чому автор назвав портрет митрополита Андрея Шептицького «Мойсей»?

V. Підсумки уроку

Наукове, літературне і мистецьке життя на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. характеризувалося істотними успіхами, зберігало і розвивало традиції національної самобутності, формувало кадри української інтелігенції.

VI. Домашнє завдання

Написати короткий твір або створити презентацію на тему «Вплив польської влади на культуру західноукраїнських земель у міжвоєнний період».